

ŞANLIURFA GERİ GÖNDERME MERKEZİ TAKİP ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2025/53

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 24/12/2025 tarihli ve 2025/903 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLolar	iv
I. GİRİŞ.....	1
II. GENEL BİLGİLER.....	3
A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler.....	3
B. Merkez Personeli	3
C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar.....	4
III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	4
A. Merkeze Kabul ve Yerleştirme Prosedürleri	5
B. Fiziksel Koşullar	6
C. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri.....	9
D. Beslenme.....	10
E. Sağlık ve Psikososyal Servis Hizmetleri.....	11
F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler	13
G. Güvenlik	15
IV. DEĞERLENDİRME ve TAVSİYELER	16
A. Değerlendirme	16
B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler	16
C. Tavsiyeler.....	22
1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler	22
2. Şanlıurfa Türk Telekom İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye	24
3. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye.....	24

KISALTMALAR

CPT	: European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman Degrading Treatment or Punishment (Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamelenin veya Cezanın Önlenmesi Komitesi)
OPCAT	: Optional Protocol to the Convention Against Torture (İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol)
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması

TABLolar

<i>Tablo 1: Personelin Ünvan ve Sayı Dağılımı.....</i>	<i>3</i>
<i>Tablo 2: Son 1 Yıl İçinde Revir Birimi Tarafından Gerçekleştirilen İşlemler</i>	<i>12</i>
<i>Tablo 3: 2025 Yılıının İlk Beş Ayında Gerçekleştirilen Psikososyal Servis İşlemleri.....</i>	<i>13</i>
<i>Tablo 4: Tavsiyelerin Takibi</i>	<i>16</i>

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), 6/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendine göre UÖM: *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.

4. Geri gönderme merkezleri, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı ya da koruma altına alındığı yerlerden birisi olup geri gönderme merkezlerinin temel dayanağı 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yer almaktadır. Kanun'un *"Geri Gönderme Merkezleri"* başlıklı 58'inci maddesinde; *"(1) İdari gözetime alınan yabancıların geri gönderme merkezlerinde tutulurlar, (2) Geri gönderme merkezlerinin İçişleri Bakanlığı tarafından işletilir, Bakanlığın kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yaparak bu merkezleri işlettirebilir, (3) Geri gönderme merkezlerinin kurulması, yönetimi, işletilmesi, devri, denetimi ve sınır dışı edilmek amacıyla idari gözetimde bulunan yabancıların geri gönderme merkezlerine nakil işlemleriyle ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenlenir"* hükümleri yer almaktadır.

5. 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşlettirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik’in 3’üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre geri gönderme merkezi; “*idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılmaları ve kontrol altında tutulmaları amacıyla kurulan ve doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşlarıyla, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işlettirilen merkezleri*” ifade etmektedir.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek TİHEK’in görevleri arasında sayılmıştır. Bu bağlamda geri gönderme merkezlerine haberli veya habersiz ziyaret gerçekleştirmek TİHEK’in görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında 12-13/5/2025 tarihlerinde Şanlıurfa Geri Gönderme Merkezine¹ **habersiz bir takip** ziyareti gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; Başkan Yardımcısı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ..., ..., Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Şanlıurfa Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Merkez İdaresi ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Ziyaret Heyeti tarafından, UÖM, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilen görüşmede, İdareden Merkez kapasitesi, yabancıların sayısı ve sınıflandırmaları dâhil olmak üzere Merkez hakkında güncel bilgiler edinilmiştir. Ön görüşmenin ardından Ziyaret Heyeti tarafından belirlenen yabancılar ile Merkez personeli bulunmaksızın görüşmeler gerçekleştirilmiş; Merkeze kabul alanı, arama odaları, emanet eşya odası, sağlık servisi, avukat görüşme odaları, çocuk oyun odası, bahçe, kantin, yemekhane gibi ortak alanlar yerinde incelenmiş; bir önceki ziyarette verilen tavsiyelerin uygulanmasının takibi yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılarla, TİHEK, ziyaretin amacı ve kapsamı hakkında bilgiler verilmiş, ziyaret sonrasında tespit, değerlendirme ve tavsiyeler içeren rapor hazırlanacağı, ilgili raporun hazırlığında gizliliğe riayet edileceği hususu aktarılmıştır. Ziyaretin son aşamasında Merkez İdaresi ile görüşme yapılarak ilk tespit ve gözlemler iletilmiştir. Görüşmede ayrıca, ziyaret sonrası bir rapor hazırlanacağı ve bu raporun ilgili kurumlarla paylaşılacağı, raporda yer alan tavsiyelerin

¹ Bundan sonra kısaca Merkez olarak ifade edilecektir.

uygulanmasının takibinin yapılacağı bilgileri Merkez İdaresi ile paylaşılmış; ziyaret tutanağı imza altına alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 30/12/2024 tarihli ve 2024/1310 sayılı kararı ile Başkanlık Makamının 5/5/2025 tarihli ve 50529 sayılı olurlarına istinaden 12-13/5/2025 tarihlerinde Şanlıurfa Geri Gönderme Merkezine gerçekleştirilen takip ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. GENEL BİLGİLER

A. Merkez Hakkında Genel Bilgiler

10. Şanlıurfa il merkezine 35 kilometre uzaklıkta yer alan Merkez binası, 2022 yılında faaliyete başlamıştır.

11. Merkeze toplu taşıma araçlarıyla ulaşım sağlanabilmektedir.

B. Merkez Personeli

12. Merkezde 421 personel görev yapmakta olup, personelin ünvan ve görev dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1: Personelin Ünvan ve Görev Dağılımı

ÜNVAN	PERSONEL SAYISI
Müdür Vekili	1
İl Göç Uzmanı	3
İl Göç Uzman Yardımcısı	3
Tercüman	9
Hekim	1
Hemşire	4
Öğretmen	4
Güvenlik Görevlisi	210
Jandarma Personeli	51
Teknik Personel	46

Temizlik Personeli	89
TOPLAM	421

13. İdare, Merkezde görev yapan 9 tercümanın Arapça, İngilizce, Kürtçe ve Farsça dillerinde uzmanlaşmış olduğunu, Göç İdaresi Başkanlığının Yabancılar İletişim Merkezi çağrı hattı aranarak da tercüme hizmetinden faydalanılabildiğini, avukat görüşmelerinde ihtiyaç duyulması hâlinde görüşme odalarında bulunan telefonların kullanılarak baro tarafından görevlendirilmiş tercümanlardan destek alınabildiğini belirtmiştir.

14. İdare, Merkez personeline “İnsan Hakları”, “İnsan Ticareti ile Mücadele”, “Öfke Kontrolü”, “Travma/İkincil Travma”, “Kültürlerarası İletişim”, “Psikolojik Dayanıklılık”, “Kurum Kültürü”, “Bulaşıcı Hastalıklar ve Hijyen” konulu eğitimler verildiğini, eğitimlerin yıl sonuna kadar devam edeceğini belirtmiştir.

C. Özgürlüğünden Mahrum Bırakılanlar

15. Merkez kapasitesi 600 kişidir. Ziyaret tarihinde Merkezde 14 uyruktan 555 yabancı bulunmaktadır. Bu yabancıların 487’si erkek, 68’i kadındır.

16. Merkezde 12 aile bulunmaktadır. Refakatli çocuk sayısı 28’dir.

17. Merkezde 65 yaş üstü 6 yabancı, fiziksel engelli 4 yabancı, kronik rahatsızlığı bulunan 30 yabancı ve psikiyatrik ilaç kullanan 13 yabancı bulunmaktadır.

18. Merkezde 176 yabancı terörist savaşçı şüphelisi bulunmaktadır. Bu yabancılar diğer yabancılardan ayrı odalarda barındırılmaktadır.

19. Yabancılar Merkezde en çok 1 yıl tutulmaktadır. Ziyaret tarihinde Merkezde tutulan yabancıların 112’sinin kalış süresi 6 aydan fazladır.

20. 2024 yılının Haziran ayından ziyaret tarihine kadar olan süre içinde idari gözetime alternatif yükümlülükler uygulanarak resen ya da itiraz üzerine serbest bırakılan yabancı sayısı 2.066’dır.

21. Son 1 yıl içinde 604 yabancı hakkında sınır dışı kararı verilmiş, 3.291 yabancı da gönüllü geri dönüş yapmıştır.

22. Son 1 yıl içinde 13 yabancı ile insan ticareti mülakatı gerçekleştirilmiş, 7 yabancıya insan ticareti mağduru tespiti konulmuştur.

III. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Merkeze Kabul ve Yerleştirme Prosedürleri

23. İdare, kolluk birimlerince Merkeze getirilen yabancının kayıt kabul birimine teslim edildiğini, yabancının darp/cebir raporu ve diğer evraklarının incelenerek kayıt sürecinin tamamlandığını, üst ve eşya aramasının yapıp çanta, değerli eşya ve paralarının emanet kayıt defterine kaydedildikten sonra tutanak altına alındığını, tutanak nüshalarından birinin yabancıya verilerek ilgili emanetlerin kamerayla sürekli izlenen emanet odalarında saklandığını, yabancıya doğrudan veya gerekmesi durumunda tercüman desteğiyle hak ve yükümlülüklerinin bildirildiğini, yabancının fotoğrafının, geri gönderme merkezi dosya numarasının, uyruğunun ve Merkeze giriş tarihinin bulunduğu yabancı kimlik kartının yabancıya verildiğini, çeşitli kriterler göz önünde bulundurularak odalara yerleştirildiğini belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin Merkeze kabul sürecine ilişkin yaptığı incelemede, bu alanda X-Ray cihazı ve duyarlı kapı bulunduğu, yabancılara verilmek üzere Türkçe, Arapça, İngilizce, Rusça, Farsça ve Urduca olmak üzere 6 dilden oluşan bilgilendirici broşürlerin yer aldığı, aynı zamanda duvarlara Merkezde verilen hizmetlere ve dikkat edilmesi gereken hususlara ilişkin afişlerin asıldığı, tuvalet alanı da yer alan bir bekleme odası bulunduğu, içme suyu ihtiyacının karşılanması amacıyla su sebilinin olduğu, üst aramalarının yapıldığı 5 adet kabin bulunduğu görülmüştür.

24. Görüşme gerçekleştirilen yabancılardan bir kısmı, Merkeze kabul işlemleri sırasında yapılan üst aramasında kıyafetlerinin tamamen çıkarıldığını, kendilerine arama önlüğü verilmediğini ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin aramaların yapıldığı kabinlerin bulunduğu alanın kamera görüntüleri üzerinde yaptığı incelemede, arama kabinlerinin iç kısmının mahremiyetini sağlamak için perde kullanıldığı ancak üst araması sırasında kabinlerin perdesinin açık bırakıldığı ve arama önlüğü kullanılmadığı görülmüştür.

25. İdare, Merkeze kabulü yapılan yabancılara tutanak karşılığında nevresim seti ve hijyen seti verildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, kendilerine Merkeze kabul sırasında nevresim seti ve hijyen seti verildiğini ifade etmiştir. Ancak yabancıların bir kısmı kendilerine verilen hijyen seti içinde diş macunu bulunmadığını, diş macununu kantinden temin edebildiklerini ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin tutanaklar üzerinde yaptığı incelemede, ilgili setlerin içinde nevresim takımı, çarşaf, yastık, battaniye, havlu, terlik, mini sabun ve diş fırçasının bulunduğu ancak yabancılara diş macunu verilmediği görülmüştür. İdare, geçmiş dönemde yabancılara diş macunu verildiğini ancak son dönemde diş macununun güvenlik endişesiyle verilmediğini belirtmiştir.

26. İdare, Merkeze gelen yabancılara kabul işlemleri sırasında idari gözetim kararına ve sınır dışı kararına karşı ilgili mercilere itirazda bulunabileceklerine ilişkin bilgilendirme yapıldığını, talep edilmesi halinde yabancılara avukatlarına gerekçeli sınır dışı etme kararı ile gerekçeli idari gözetim kararının birer örneklerinin verildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, bu hususta bir şikâyetle bulunmamıştır.

27. İdare, kimliği olmayan yabancılardan ülkelerine gönüllü geri dönüş yapmak isteyenler için acil seyahat belgesi düzenlendiğini belirtmiştir.

28. İdare, Merkeze refakatçisiz çocuk getirildiğinde, işlemlerinin yapılarak Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne teslim edildiğini, yabancının çocuk olduğunun kimlik belgesi olmaması nedeniyle kesin tespit edilemediği durumlarda kemik testinin yaptırıldığını, test sonuçları alınana kadar yetişkin yabancılardan ayrı bir alanda bekletildiğini belirtmiştir.

B. Fiziksel Koşullar

29. Merkez binası bodrum kat dâhil olmak üzere 3 katlıdır. Yabancıların yaşam alanları A, B, C ve D bloklarının “A Zemin”, “A Üst”, “B Zemin”, “B Üst”, “C Zemin”, “C Üst”, “D Zemin”, “D Üst” olmak üzere toplam 8 ayrı alana bölünmesiyle oluşturulmuştur.

30. Ziyaret Heyetinin yabancıların tutulduğu odalarda yaptığı incelemede, odaların içinde 1 banyo, 2 tuvalet ve lavabo bulunduğu, ranza sayısının 3 veya 4 adet olduğu, metal dolapların yer aldığı, demir parmaklıklarla örtülü 2 adet pencereden doğal ışık, tavana gömülü 2 adet lambadan yapay ışık sağlandığı, her yabancıya ait nevresim takımı, battaniye ve yastık bulunduğu; diğer yandan bir kısım odalarda lambaların ve havalandırma cihazlarının arızalı olduğu, tuvalet ve banyolarda muslukların kırık olduğu veya çalışmadığı, tavandan su aktığı; odaların hiçbirinde acil durum çağrı butonu olmadığı ve odalarda dolapların paylaşımlı kullanıldığı görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, acil durumlarda katta bulunan görevlilerle iletişim kurduklarını ifade etmiştir.

31. Merkezde engelli yabancıların kullanımına uygun 3 oda bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin bu odalarda yaptığı incelemede, diğer odalardan farklı olarak tuvaletlerin klozet biçiminde olduğu ve oda içinde tekerlekli sandalye bulunduğu görülmüştür.

32. Merkezde bulunan kapalı yaşam alanlarında sigara içmek için ayrılmış bir alan bulunmadığı görülmüş, görüşme gerçekleştirilen yabancılar havalandırmaya çıktıklarında sigara içebildiklerini ifade etmiştir.

33. İdare, Merkezin bodrum katında 2 ayrı blok bulunduğunu, 15/3/2023 tarihinde Şanlıurfa ilinde meydana gelen sel felaketi sonrasında Merkezin bodrum katı başta olmak üzere birçok bölümünde hasar meydana geldiğini, bu kısımda yabancı barındırılmadığını ifade etmiştir.

34. Merkezdeki 8 alanın her birinin giriş kısmında güvenlik görevlileri tarafından tutulan “*Günlük Faaliyet Raporu Defteri*”, “*Koşuş Devriye Defteri*”, “*Telefon Takip Çizelgesi*” ve “*Vardiya Değişim Defteri*” bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin defter kayıtları üzerinde yaptığı incelemede, kayıtların düzenli olarak tutulduğu görülmüştür.

35. Merkezde ortak kullanıma tahsis edilmiş 1 çocuk oyun odası, 2 havalandırma bahçesi, 2 yemekhane, 2 sağlık sevisi odası, 2 derslik, 5 mülakat odası ile 8 alanın tamamında birer adet bulunan spor odası, televizyon odası ve mescit bulunmaktadır.

36. Ziyaret Heyetinin havalandırma bahçelerinde yaptığı incelemede, kadınların ve erkeklerin kullanımı için ayrı havalandırma bahçeleri olduğu, alanın yeterli genişliğe sahip olduğu, havalandırma bahçelerinin birinde çocuklar için oyun parkının bulunduğu görülmüştür.

37. Ziyaret Heyetinin çocuk oyun odasında yaptığı incelemede, oyun odasının çocuklara uygun etkinlikler düzenlemeye elverişli olduğu görülmüştür.

38. Ziyaret Heyetinin Merkez yemekhanelerinde yaptığı incelemede, yemekhanelerin yeterli kapasiteye sahip olduğu görülmüştür.

39. Ziyaret Heyetinin 8 alanın tamamında yer alan spor odası, mescit ve televizyon odalarında yaptığı incelemede, spor odalarının yatakhane olarak kullanıldığı, mescitlerde zeminlerin halıyla kaplandığı ve kitaplık bulunduğu, televizyon odalarında 1 adet televizyon, klima ve güvenlik kamerası bulunduğu ancak koltuk veya sandalye bulunmadığı bunun yerine yabancıların yere serilen süngerlere yatarak veya oturarak televizyon izlediği, 2 adet kolonun arka cephesinin kamera açısının dışında kaldığı görülmüştür.

40. Merkezde, 1 soğuk hava deposu, 3 kıyafet ve hijyen malzemeleri deposu, 1 teknik malzemeler deposu, 1 yatak deposu ve çocuklara dağıtım yapılacak eşyalar için 3 depo bulunmaktadır.

41. Merkezin ısınması doğalgaz ile çalışan kalorifer sistemiyle sağlanmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, ısınma konusunda sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

42. İdare her yabancıya 1 adet battaniye verildiğini, talep edildiği takdirde sayının artırıldığını belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, bu durumu teyit etmiştir.

43. Odalarda doğal ve yapay aydınlatmanın yeterli seviyede olduğu görülmüştür.

44. İdare, yabancıların günün 24 saati suya erişebildiğini, su kazanı sayısının arttırılarak 3’e çıkarılmasıyla sıcak suya erişim hususunda da sorun kalmadığını belirtmiştir.

Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, sıcak suya erişime ilişkin sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

45. İdare Merkezin genel temizliğinin Merkez personeli tarafından yapıldığını, ayrıca yabancıların kendilerine verilen temizlik malzemeleriyle odalarını temizleyebildiklerini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar bu durumu teyit etmiştir. Ziyaret Heyetinin Merkez genelinde yaptığı incelemede, Merkezin genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

46. Merkezdeki 8 alanın tamamında birer adet çamaşır makinesi bulunduğu, ziyaret tarihinde çamaşır makinelerinden birinin çalışmadığı görülmüştür. İdare, personelin gözetiminde yabancılar kişisel kıyafetlerini yıkamaları için bu makinelerin kullandırıldığını, verilen malzemelerin neler olduğunun, hangi yabancıların hangi saatte çamaşır makinesini kullandığının personel tarafından faaliyet defterine işlendiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, çamaşırlarını makinede yıkayabildiklerini ancak yıkanmış çamaşırları kurutmak için bir alan bulunmadığından çamaşırlarını odalarında kuruttuklarını belirtmiştir.

47. Merkezde nevresim takımlarının, battaniyelerin, yastıkların ve havluların 15 günde bir yıkandığı çamaşırhane bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin çamaşırhanede yaptığı incelemede, 3 adet sanayi tipi çamaşır makinesi, 2 adet sanayi tipi kurutma makinesi, 11 adet sanayi tipi nevresim kurutma ve katlama makinesi ve 2 adet buharlı ütü bulunduğu görülmüştür. İdare, uyuz hastalığı olan yabancıların çamaşırlarının ayrı yıkandığını, yıkama işleminin ardından makinenin temizlendiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, nevresim, battaniye, yastık ve havlularının yıkanmasıyla ilgili bir şikâyetle bulunmamıştır.

48. İdare, Merkeze kabulü gerçekleştirilen her yabancıya verilen hijyen setine ek olarak belirli aralıklarla hijyen setinin yeniden verildiğini, bunların dışında tıraş bıçağı ve tırnak makası dağıtımlarının düzenli olarak yapıldığını belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen kadın yabancılar, haftada bir sabun ve şampuan verildiğini, ek sabun ve şampuan talep ettiklerinde bu talebin karşılandığını, görüşme gerçekleştirilen erkek yabancılar haftada bir yalnızca sabun verildiğini ifade etmiştir.

49. İdare, Merkez genelinde ilaçlama yapıldığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin ilaçlama tutanakları üzerinde yaptığı incelemede, Merkez genelinde ilaçlama yapıldığı görülmüştür.

50. Merkezde 1 berber odası bulunmaktadır. İdare, bu odanın yabancılar kullandırılmadığını, yabancılar gerekli malzemelerin verilerek tıraş olmalarının sağlandığını belirtmiştir.

C. Yönetim, Personelin Tutumu ve Şikâyet Prosedürleri

51. İdare, yabancıların konsolosluk ya da büyükelçilikleriyle görüşme talepleri üzerine resmi yazışma sürecinin başlatıldığını, akabinde yabancıların görüşmelerinin çevrim içi araçlarla veya konsolosluk/büyükelçilik istemi halinde konsolosluklarına/büyükelçiliklerine götürülerek yaptırıldığını, Afgan uyruklu yabancılarınsa Afganistan Büyükelçiliği çalışanları Merkeze davet edilmek suretiyle görüştürüldüğünü belirtmiştir.

52. İdare, Merkezde tercüme hattı bulunduğunu yabancıların ihtiyaç duyması halinde tercüme hattından yararlanabildiğini; diğer yandan yabancıların doğrudan veya avukatı aracılığıyla mesai saatlerinde notere erişim imkânı da bulunduğunu belirtmiştir.

53. İdare, gönüllü geri dönüş işlemleri kapsamında gerçekleştirilen görüşmelerin kamera ile kaydedilerek olumsuz bir durum yaşanmasının önüne geçilmeye çalışıldığını, yabancıların tahliye sürecinde işkence ve kötü muamele iddialarına ilişkin adli makamlara intikal eden şikâyet bulunmadığını belirtmiştir.

54. İdare, kötü muamele iddiasıyla hakkında adli işlem başlatılmış 7 personel hakkında yürütülen süreç neticesinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini belirtmiştir.

55. İdare, idari gözetim altında bulunan yabancıların disiplin süreçleriyle ilgili mevzuat çalışmaları devam ettiğinden düzen ve disiplini bozan yabancıların gerekli hallerde bloklarının değiştirilmesi veya etkinliklere katılımlarının kısıtlanması gibi yaptırımlarda bulunulduğunu belirtmiştir.

56. Merkezde toplamda 9 ilgi odası bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin ilgi odalarında yaptığı incelemede, odaların gri renkte yumuşak malzeme ile kaplandığı, her odada bulunan tuvaletlerin etrafının odanın dışından bakıldığında görülmeyecek şekilde yabancıların belden aşağısını kapatan çevresi yumuşak malzeme ile kaplı duvarla örtüldüğü, her odada tavana monte edilmiş yangın sensörü bulunduğu, havalandırmanın tavana yakın şekilde konumlandırılmış kırılmaz cam malzemeden yapılmış vasistas pencerelerden sağlandığı, odalarda bulunan tuvalet alanının mahremiyetin sağlanması için güvenlik kamera açısının dışında bırakıldığı, öte yandan bazı odaların kapılarında bulunan süngerin zarar gördüğü görülmüştür.

57. Ziyaret Heyetinin ilgi odalarının kullanımına ilişkin kayıtlar üzerinde yaptığı incelemede, odaların en son 22/11/2024 tarihinde kullanıldığı görülmüştür.

58. Merkezde yemekhane giriş kapılarının yanında duvara sabitlenmiş biçimde dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş ancak bu alanda kâğıt ve kalem eksikliği tespit

edilmiştir. İlgili eksiklik ziyaret sırasında İdareye iletilmiş, akabinde İdare tarafından bu alana kâğıt ve kalem temini yapılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, dilek ve şikâyetlerini sözlü olarak iletebildiklerini ifade etmiştir.

D. Beslenme

59. Merkez yemekhanelerinde sabah, öğle ve akşam olmak üzere günde 3 öğün yemek dağıtımı yapılmaktadır. İdare, yemeklerin hizmet alımı yöntemi ile yüklenici firmadan temin edildiğini belirtmiştir.

60. İdare, yemek dağıtımı yapan personelin genel sağlık ve portör muayenelerinin rutin olarak yapılmakta olduğunu, yüklenici firma tarafından taslak olarak hazırlanan aylık yemek listesinin Merkezde görev yapmakta olan gıda mühendisi ve Merkez müdürü tarafından incelenip onaylandıktan sonra yüklenici mutfağına gönderildiğini, bu menüye eksiksiz uyulduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin yemekhanede yaptığı incelemede, Merkez personeli ile yabancıların aynı yemeği yediği, dağıtımı yapan personelin eldiven kullandığı, yemek numunelerin 72 saat muhafaza edildiği görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, yemeklerden memnun olmadıklarını, yemeklerin az olduğunu, sürekli aynı yemeklerin çıktığını ifade etmiştir. Haftalık yemek listeleri Ziyaret Heyeti tarafından incelenmiş ve Ziyaretin birinci gününde öğle yemeği Ziyaret Heyeti tarafından Merkezde yenilmiş, yemeklerin çeşitliliği ve miktarı yeterli bulunmuştur.

61. İdare, özel beslenme ihtiyacı olan yabancılar *“Hasta Yemek Takip Formu”* düzenlenerek diyet yemeği sağlandığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin 1/5/2025 tarihli *“Hasta Yemek Takip Formu”* üzerinde yaptığı incelemede, 15 yabancıya imza karşılığında sabah, öğle ve akşam saatlerinde diyet yemeği verildiği görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar bu konuda herhangi bir şikâyetle bulunmamıştır.

62. İdare, 2 yaş altı çocuklar için ek gıda olarak 3 çeşit menü sunulabildiğini, bu menülerin birincisinin 180 gram bebe bisküvisi, 500 mililitre süt ve 500 mililitre su; ikincisinin 125 gram meyve püresi, 200 mililitre yoğurt ve 500 mililitre su; üçüncüsünün 200 mililitre hazır puding, 500 mililitre süt ve 500 mililitre su şeklinde olduğunu belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen refakatinde çocuk olan yabancılar, çocuklar için ek gıdaların verildiğini belirtmiştir.

63. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, odalarına yemekhanede verilen paketli ekmekler dâhil olmak üzere yiyecek getirmelerinin yasak olması nedeniyle akşam yemeğinden sabah kahvaltısına kadar geçen yaklaşık 11 saatlik sürede acıktıklarını ifade etmiştir. Ziyaret

Heyetinin yabancıların tutulduğu odalarda yaptığı incelemede bu husus doğrulanmıştır. İdare, odalara yiyecek getirilmesine izin verilmesi durumunda koku, yiyeceklerin dökülmesi sonucu kirlilik gibi sorunların ortaya çıkabildiğini belirtmiştir.

64. İdare, yabancılara her öğünde 500 mililitre içme suyu verildiğini, aynı zamanda kantinden de içme suyu temin edilebildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar bu durumu teyit etmiştir.

65. İdare, şebeke suyunun Şanlıurfa Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından 3 ayda bir analizinin yapıldığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin su analiz raporları üzerinde yaptığı incelemede, Merkezde kullanılan şebeke suyunun, 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik’e uygun olduğu görülmüştür.

66. Merkezde hafta içi 08.00-17.00 saatleri arasında hizmet veren kantin bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kantin ürün çeşitliliğini gösteren liste üzerinde yaptığı incelemede, kantinde 208 çeşit ürün bulunduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, kantinde satılan ürün çeşitliliğinin artırılması talebinde bulunmuştur.

E. Sağlık ve Psikososyal Servis Hizmetleri

67. Sağlık servisinin revir biriminde Şanlıurfa İl Sağlık Müdürlüğü’nün görevlendirdiği 1 hekim ve 4 hemşire görev yapmaktadır. 1 hekim ve 1 hemşire her gün 08.00-17.00 saatleri arasında, 3 hemşire ise vardiya usulü çalışmaktadır.

68. İdare, acil vakalarda ilk müdahalenin revirde görevli sağlık personeli tarafından yapıldığını, gerekmesi durumunda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans ile hastaneye sevk gerçekleştirildiğini, acil olmayan hastalarınsa hizmet araçlarıyla hastaneye sevk edildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, acil durumlarda hastaneye sevk konusunda herhangi bir problemle karşılaşmadıklarını ifade etmiştir.

69. Ziyaret Heyetinin revir biriminde yaptığı incelemede, acil müdahale çantası ve *defibrilatör* takiplerinin düzenli yapılmadığı, tıbbi acil müdahale ekibinin bulunmadığı ve oksijen tüplerinin boş olduğu, kilitli bir narkotik ilaç dolabının olmadığı, revire hasta kabulünde ilk muayene sırasında hasta kaydının “*Halk Sağlığı Yönetim Sistemi*” üzerinden yapıldığı sonrasında “*Geri Gönderme Merkezi Revir Takip Defteri*” ve elektronik ortamda *Excel* dosyasına kaydedildiği ancak revir defterine detaylı şikâyet ve yapılan işlemlerin bilgisinin yazılmadığı görülmüştür.

70. İdare, Merkezde bulunan yabancıların günlük muayenelerinin yabancıların talepleri doğrultusunda yapıldığını, ilaçların anlaşmalı oldukları bir eczaneden alındığını, bu ilaçların bloklarda bulunan görevli güvenlik personeli tarafından günlük olarak dağıtımının gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Ziyaret esnasında güvenlik odalarında ilaç kullanan yabancıların isimlerinin yazılı olduğu dolapların bulunduğu ve ilaçların ayrı ayrı saklandığı görülmüştür. Ziyaret Heyetinin ilaçların muhafaza edildiği dolapta yaptığı incelemede, ilaçların bloklara göre tasnif edilmiş olduğu ve ilaçların üzerinde yabancıların isminin, blok numarasının ve dosya numarasının yazılı olduğu görülmüştür.

71. Revir biriminde, 2025 yılının başlangıcından ziyaret tarihine kadar olan sürede gerçekleştirilen işlemlere ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2: 2025 Yılıının İlk Beş Ayında Gerçekleştirilen Sağlık Birimi İşlemleri

İŞLEM ADI	İŞLEM SAYISI
Muayene İşlemi	3.763
Hastaneye Sevk İşlemi	328
Reçete Yazım İşlemi	873
TOPLAM	4.964

72. Ziyaret tarihinde Merkezde kalan yabancılar arasında skabiyez (uyuz) hastalığının yaygın olduğu, bu hastalık için uygun ilaç tedavisinin sağlanmadığı, yalnızca krem tedavisinin sağlandığı ayrıca uyuz hastalarına gerekli izolasyonun sağlanmadığı görülmüştür. Ziyaret Heyetinin evraklar üzerinde yaptığı incelemede, Merkezde kaç uyuz hastasının bulunduğu ile ilgili bir veri bulunmadığı anlaşılmıştır.

73. İdare, Merkezde bulunan çocukların aşı işlemlerinin hekim muayenesi ve çocuğun yaşına göre yapıldığını, aşı takipleri için kişisel karnelerin kullanıldığını belirtmiştir. İlgili karnenin bir örneği Ziyaret Heyeti tarafından görülmüştür.

74. İdare, Merkeze kabulü yapılan yabancılarla ön görüşme gerçekleştirildiğini ve “Ön Değerlendirme Formu” doldurulduğunu, bu görüşmede hamilelik, fiziksel rahatsızlıklar, kronik hastalıklar, madde kullanım öyküsü, psikiyatri öyküsü gibi bilgiler alındığını, psikolojik rahatsızlıkları bulunan kişilerin tedavi planlarının oluşturulduğunu belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin dosyalar üzerinde yaptığı incelemede, Merkeze kabul edilen yabancıların yerleştirme işlemi tamamlandıktan sonra ortalama 9 gün içinde ön değerlendirmesinin yapıldığı ve “Ön Değerlendirme Formu”nun doldurulduğu görülmüştür.

75. İdare, psikolog ile görüşmek isteyen yabancıların taleplerinin güvenlik personeli tarafından alınarak psikoloğa iletilildiğini, görüşmelerin servis içinde yer alan bir odada yapıldığını, yabancıların özel görüşmeye yönelik bir talebi olduğunda avukat görüşme odasının birinde görüşme gerçekleştirildiğini, haftalık ortalama 40-50 bireysel görüşme formu doldurulduğunu, duygu durumunda olumsuzluk tespit edilen yabancıların yakından takip edildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, psikolog ile görüşmede sorun yaşanmadığını ifade etmiştir.

76. İdare, Merkezde son 1 yıl içinde intihar vakası yaşanmadığını, Merkezde intihara meyilli yabancı olmadığını belirtmiştir.

77. Psikososyal servis biriminde, 2025 yılının başlangıcından ziyaret tarihine kadar olan sürede gerçekleştirilen işlemlere ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 3: 2025 Yılıının İlk Beş Ayında Gerçekleştirilen Psikososyal Servis İşlemleri

İŞLEM ADI	İŞLEM SAYISI
Ön Değerlendirme Formu	1.473
Detaylı Değerlendirme Formu	51
Değerlendirme Formu Sonrası Takip	7
Bireysel Görüşme	128
Psikososyal Değerlendirme Raporu	42
Psikiyatrik Amaçla Hastaneye Sevk	29
AMATEM Servisine Sevk	3
TOPLAM	1.733

F. Eğitsel, Kültürel, Sosyal, Sportif ve Mesleki Faaliyetler

78. Merkezde, Türkçe, Arapça, İngilizce, Farsça ve Rusça dillerinde toplam 337 adet kitap bulunmaktadır. Bu kitapların 82'si çocuk kitabıdır. Merkezde kütüphane bulunmadığından kitaplar psikososyal destek biriminde ve bloklarda yer alan kitaplıklarda yer almaktadır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, odalarında kitap bulundurabildiklerini ancak kitap taleplerinin her zaman karşılanmadığını ifade etmiştir.

79. İdare, özellikle çocuk ve kadınların dâhil olabilecekleri etkinlikler düzenlendiğini, Merkezde barınanların ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi öngörülen etkinliklerin psikososyal servis tarafından koordine edildiğini, bu doğrultuda film gösterimi, oyun saatleri, resim, el

sanatları, müzik, dans, satranç, okuma etkinliği ve sportif etkinlikler gibi faaliyetler yapıldığını belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin “*Psikososyal Destek Faaliyeti Raporu*” üzerinde yaptığı incelemede, Merkezde kalan çocuk barınanlar için boyama faaliyeti, kadın ve erkek barınanlar için Türkçe kursu, el işi faaliyetleri düzenlendiği görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, değinilen kurslardan yararlanabildiklerini ifade etmiş, Merkezde kapalı spor salonunun kullanılamamasından ötürü spor faaliyetleri gerçekleştirmekte güçlük çekildiğini dile getirmiştir. İdare, Şanlıurfa ilinde 2023 yılında meydana gelen sel felaketi sonrasında spor salonunun tahrip olması nedeniyle başlatılan tadilat çalışmalarının devam ettiğini belirtmiştir.

80. İdare, Merkezde bulunan çocuk oyun odasında, Eyyübiye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından görevlendirilen okul öncesi öğretmeni tarafından çocuklara yönelik etkinlikler düzenlediğini, çocukların ayrıca havalandırma alanlarının birinde bulunan çocuk oyun parkından da yararlanabildiklerini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen kurs öğretmeni, odalara 20-30 kişilik ikişer grup alındığını, büyük yaş grubu çocukların ve küçük yaş grubu çocukların ayrı grup halinde faaliyetlere katılım sağladığını, faaliyetin sabah 09.15’te başlayıp 12.00’a kadar sürdüğünü ifade etmiştir. Ziyaret Heyetinin “*Çocuk Oyun Alanı Faaliyet Defteri*” üzerinde yaptığı incelemede, bahse konu saatlerde faaliyetlerin yapıldığı görülmüştür.

81. İdare, yabancıların sabah, öğle ve akşam yemeklerinden sonra ortalama 20’şer dakika süreyle havalandırma bahçesine çıkabildiklerini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, havalandırma bahçesine çıkış süresinin yetersiz olduğunu ifade etmiş, bu sürenin artırılmasını talep etmiştir.

82. Merkez bloklarındaki 8 alanın girişinde dörder adet olmak üzere toplam 24 adet ankesörlü telefon bulunmaktadır. Ankesörlü telefonların yanında adli yardım bilgilendirme metninin ve İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nün telefon numarasının bulunduğu afişlerin asılı olduğu görülmüştür. İdare, yabancıların günde 10 dakika telefon görüşme hakkı bulunduğunu, telefon kartlarının kantinde satıldığını, satın alma gücü olmayan yabancılar imkânlar dâhilinde ücretsiz telefon kartı verildiğini belirtmiştir. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, telefon görüşme haklarının günlük 10 dakikayla sınırlı olduğunu ve ankesörlü telefon sayısının yetersiz kalabildiğini, günlük görüşme süresinin ve telefon sayısının yeterli olmadığını ifade etmiş, görüşme süresinin ve telefon sayısının artırılmasını talep etmiştir. Ziyaret Heyetinin ankesörlü telefonların bulunduğu alanlarda yaptığı incelemede, bazı ankesörlü telefonların çalışmadığı tespit edilmiştir.

83. İdare, yabancıların eşleri, üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci dereceye kadar kayın hısımları tarafından haftada 1 gün 20 dakikayı geçmeyecek şekilde ziyaret edilebildiklerini, görüşmelerin kabul biriminde yer alan görüşme salonunda yapıldığını

belirtmiştir. Ziyaret Heyetinin görüşme salonunda yaptığı incelemede, 2 adet büyük masa, 24 adet sandalye, kalorifer ve klimanın mevcut olduğu, masaların birbirinden ayrı noktalarda bulunduğu ancak geçmiş kamera görüntüleri üzerinde yapılan incelemede yabancıların yakınları ile görüşme yaparken masaların bitişik durumda olduğu görülmüştür. Ziyaret Heyetinin “Ziyaret Kayıt Defteri” ve ziyaretlere ilişkin kamera görüntüleri üzerinde yaptığı incelemede, defter kayıtlarıyla kamera görüntülerinin örtüştüğü anlaşılmıştır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, ziyaret süresinin artırılmasını talep etmiştir.

84. Merkezde 4 avukat görüşme odası bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin bu alanda yaptığı incelemede, odaların avukat görüşmesi için uygun şekilde düzenlendiği, masa üzerinde 1 adet sabit telefonun olduğu, duvarda tercüme destek hattından yararlanılabileceğine ilişkin bilgilendirici bir yazının asılmış olduğu, kamera bulunduğu, kameraların görüntü kaydı aldığı ancak ses kaydı almadığına ilişkin tabelanın asılmış olduğu görülmüştür. Avukat görüşmelerine ilişkin kamera kayıtları ve defter kayıtları incelendiğinde, avukat görüşme odalarının kapısının bazı görüşmelerde açık bazı görüşmelerde kapalı olduğu, defter kayıtlarının düzenli olarak tutulduğu görülmüştür. Görüşme gerçekleştirilen yabancılar, avukat görüşmeleri konusunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

G. Güvenlik

85. İdare, Merkezin iç güvenliğinin Merkeze bağlı güvenlik personeli, dış güvenliğinin ise Şanlıurfa İl Jandarma Komutanlığına bağlı jandarma personeli tarafından sağlandığını belirtmiştir. Merkezin çevresi duvar ve tel örgülerle çevrili olup gözetleme kuleleri ve güvenlik kameraları yer almaktadır.

86. Merkezde her gün sayım ve 15 günde bir güvenlik araması yapılmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen yabancılardan bir kısmı, arama sırasında kıyafetlerinin yerlere atıldığını, eşyalarının dağıtıldığını ve yataklarına ayakkabıyla basıldığını ifade etmiştir.

87. Merkezde 342 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Ziyaret Heyetinin kamera görüntüleri üzerinde yaptığı incelemede, kameraların ortak alanlara yerleştirildiği, yabancıların barındırıldığı odalarda kamera bulunmadığı, kameraların yalnızca görüntü kaydı yaptığı, sesli kayıt yapmadığı, kamera kayıtlarının saklama süresinin 6 altı ayın üzerinde olduğu anlaşılmıştır.

88. Merkezde görüntüleme işlemlerinin aksamaması için kesintisiz güç kaynağı ve jeneratör cihazları bulunmaktadır.

89. Merkez koridorlarındaki yangın söndürme dolabının içinde yangın söndürme araçlarının bulunduğu görülmüştür.

IV. DEĞERLENDİRME ve TAVSİYELER

A. Değerlendirme

90. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli, ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Merkez İdaresince Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, yabancılarla izole görüşmeler yapılabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede Merkez İdaresi ve personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Önceki Ziyarete Verilen Tavsiyelerin Takibi Bağlamında Tespit ve Gözlemler

91. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ile Başkanlık Makamının 20/2/2024 tarihli ve 33410 sayılı olurlarına istinaden 26-27/2/2024 tarihlerinde Şanlıurfa Geri Gönderme Merkezine ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyarete ilişkin tespit, gözlem, değerlendirme ve tavsiyeler 2024/68 sayılı rapor ile kamuoyuna duyurulmuştur. Bahse konu raporda yer alan tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin tespitler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 4: Tavsiyelerin Takibi

TAVSİYELER	TAVSİYE VERİLEN KURUM VE YERİNE GETİRİLME	AÇIKLAMA
Merkeze kabul esnasında yabancılarla hangi sebeplerle	Merkez İdaresi	

Merkeze getirildikleri ve ne kadar süreyle Merkezde kalacaklarına yönelik bilgilendirme yapılması,	<i>Yerine Getirildi</i>	Merkezin muhtelif yerlerinde bilgilendirici afişlerin asılı olduğu görülmüştür.
Yabancılarla detaylı arama sırasında verilmesi gereken önlüklerin arama alanında bulundurulması ve detaylı arama esnasında önlük kullanılması,	Merkez İdaresi	Arama kabinlerinin iç kısmının mahremiyetini sağlamak için perde kullanıldığı ancak üst araması sırasında kabinlerin perdesinin açık bırakıldığı ve arama önlüğü kullanılmadığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
15/3/2023 tarihinde Şanlıurfa ilinde meydana gelen sel nedeniyle Merkezde zarar görmüş bölümlerin ve bahçedeki çocuk oyun setlerinin onarılması ile yatakların yenilenmesi,	Merkez İdaresi	Merkezde bulunan kapalı spor salonunun tahrip olması nedeniyle başlatılan tadilat çalışmalarının devam ettiği, bunun dışında gerekli çalışmaların yapıldığı ve eksikliklerin giderildiği görülmüştür.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Odaların banyo ve tuvalet bölümlerindeki bozuk olan lambaların ve kırık olan duş başlıklarının tamir edilmesi,	Merkez İdaresi	Odaların bir kısmında lambaların arızalı olduğu, tuvalet ve banyolarda muslukların kırık olduğu veya çalışmadığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Odalara acil durum butonu konulması,	Merkez İdaresi	Odalarda acil çağrı butonu bulunmadığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Yabancıların günde yaklaşık 1 saat havalandırma alanına çıkartıldığı göz önüne alındığında yatakhanelerde gerekli havalandırma sağlanacak şekilde sigara içilebilen oda tahsis edilmesi,	Merkez İdaresi	Sigara içme odalarının oluşturulmadığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	

Yatakhanelerdeki televizyon odalarında bulunan kameraların kör nokta kalmayacak şekilde konumlandırılması,	Merkez İdaresi	Televizyon odalarındaki 2 adet kolonun arka cephesinin kamera açısının dışında kaldığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Merkez kapasitesine uygun olacak şekilde su kazanı sayısının ve sığasının artırılması,	Merkez İdaresi	Su kazanı sayısının arttırılarak 3'e çıkarılmasıyla sıcak suya erişime ilişkin sorun kalmadığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Yabancıların kişisel kıyafetlerini yıkamalarının ardından kurutabilmeleri için bloklara kurutma makinası konulması,	Merkez İdaresi	Merkez çamaşırhanesinde kurutma makineleri bulunduğu ancak blokların tamamında ayrıca kurutma makinesi bulunmadığı görülmüştür.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Merkezde kalan yabancılara temin edilen şampuan ve sabun gibi hijyen malzemelerinin miktarının artırılması,	Merkez İdaresi	Merkezde tutulan kadın yabancılar kendilerine haftada bir sabun ve şampuan verildiğini, ek sabun ve şampuan talep ettiklerinde bu talebin karşılandığını; görüşme gerçekleştirilen erkek yabancılar ise kendilerine haftada bir yalnızca sabun verildiğini belirtmiştir.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Yabancıların kendilerine zarar verebileceği değerlendirilen kişisel hijyen malzemelerinin kontrollü olarak verilmesi,	Merkez İdaresi	Kişisel hijyen malzemelerinin kontrollü olarak verildiği anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Merkezde bulunan dilek ve şikâyet kutularını kullanabilmesi için yabancılara kalem ve kâğıt teminin yapılması,	Merkez İdaresi	Merkezde yemekhane giriş kapılarının yanında duvara sabitlenmiş biçimde dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu görülmüş

	<i>Yerine Getirildi</i>	ancak bu alanda kâğıt ve kalem eksikliği tespit edilmiştir. İlgili eksiklik ziyaret sırasında İdareye iletilmiş, akabinde İdare tarafından bu alana kâğıt ve kalem temini yapılmıştır.
İlgi odalarında mahremiyetin sağlanması amacıyla kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırılması veya görüntünün tuvaleti gören kısımlarının dijital olarak kapatılması gibi önlemlerin alınması,	Merkez İdaresi	Kameraların tuvaletin bulunduğu alanı görmeyecek şekilde konumlandırıldığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
İlgi odalarının kullanılması halinde kayıt defterinin tutulması,	Merkez İdaresi	İlgi odalarının kullanımına dair kayıt defteri bulunduğu, defter kayıtlarından odaların en son 22/11/2024 tarihinde kullanıldığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Yabancıların avukatlarıyla görüşmeleri esnasında odaların kapılarının kapatılarak vekil-müvekkil mahremiyetine uygun davranılması,	Merkez İdaresi	Yabancıların avukat görüşmesi yaptıkları ana ait kamera görüntüleri incelenmiş, avukat görüşme odalarının kapısının bazı görüşmelerde açık bazı görüşmelerde kapalı olduğu anlaşılmıştır.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Talep edilmesi halinde yabancıların avukatlarına gerekçeli sınır dışı etme kararı ile gerekçeli idari gözetim kararının birer örneklerinin teslim edilmesi,	Merkez İdaresi	Talep edilmesi halinde yabancıların avukatlarına gerekçeli sınır dışı etme kararı ile gerekçeli idari gözetim kararının birer örneklerinin verildiği anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	

Yabancıların yatakhanelerine yemek götürmesine izin verilmediği göz önüne alındığında yemek saatlerinin yabancıların acıkmayacağı şekilde ayarlanması,	Merkez İdaresi	Yabancıların yemek saatlerinin sabah 07.00 - 10:00, öğlen 12.00 - 15.00 ve akşam 17.00 - 20.00 saatleri arasında düzenlendiği görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Yemekhane personelinin, yemekleri dağıtırken uygun araç ve gereçleri kullanması,	Merkez İdaresi	Yemekhanede yemek dağıtımını yapan personelin eldiven kullandığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Revir birimi ile psikososyal servis biriminde bulunan dosyaların ve elektronik ortama aktarılan muayene bilgilerinin düzenli olarak tutulması,	Merkez İdaresi	İlk muayene sırasında hasta kaydının “Halk Sağlığı Yönetim Sistemi” üzerinden yapıldığı, sonrasında “Geri Gönderme Merkezi Revir Takip Defteri” ve elektronik ortamda Excel dosyasına kaydedildiği görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Uyuz salgını özelinde gereken tedbirlerin alınması,	Merkez İdaresi	Ziyaret tarihinde Merkezde kalan yabancılar arasında uyuz hastalığının yaygın olduğu, bu hastalık için uygun ilaç tedavisini alamadıkları, yalnızca krem tedavisini alabildikleri ayrıca uyuz hastalarına gerekli izolasyonun sağlanmadığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Farklı noktalarda bulunan kitapların birleştirilerek Merkezde kütüphane oluşturulması,	Merkez İdaresi	Merkezde kütüphane oluşturulması için çalışmaların devam ettiği, ziyaret tarihinde kütüphanenin henüz açılmadığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	

Merkezde barınan erkek yabancılara yönelik kurslar açılması,	Merkez İdaresi	Merkezde erkek yabancılara yönelik Türkçe kursu verildiği anlaşılmıştır.
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Merkezdeki Türkçe kursunun yeniden açılması için öğretmen görevlendirilmesi talebinde bulunulması,	Merkez İdaresi	Merkezde görevli Türkçe öğretmeni tarafından Türkçe kursu verildiği anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
Ziyaretlerin gerçekleştirildiği salonun, konuşulanların diğer yabancı ve ziyaretçiler tarafından duyulmayacak şekilde dizayn edilmesi,	Merkez İdaresi	Yabancıların yakınlarıyla görüştükleri salonda, ziyaret sırasında masaların birbirinden ayrı noktalarda olduğu görülmekle birlikte geçmiş kamera görüntüleri üzerinde yapılan incelemede yabancıların yakınları ile görüşme yaparken masaların bitişik durumda olduğu görülmüştür
	<i>Kısmen Yerine Getirildi</i>	
Merkezde bulunan ankesörlü telefonların onarılması ve problemsiz çalışabilmeleri için gerekli altyapı çalışmasının yapılması,	Şanlıurfa Türk Telekom İl Müdürlüğü	Ankesörlü telefonların bulunduğu alanlarda yapılan incelemede, bazı ankesörlü telefonların çalışmadığı tespit edilmiştir.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	
Merkeze kalıcı olarak hekim görevlendirmesi yapılması yahut mevcutların görevlendirme sürelerinin artırılması,	Şanlıurfa İl Sağlık Müdürlüğü	Merkezde Şanlıurfa İl Sağlık Müdürlüğü'nün görevlendirdiği 1 hekim 08.00-17.00 saatleri arasında çalışmaktadır.
	<i>Yerine Getirildi</i>	

Merkezin kapasite üzerinde mevcut barındırıyor olmasından dolayı sosyal ve sportif faaliyetlere katılım ile sağlık hizmetlerine erişim hususlarında sorun yaşandığı göz önüne alındığında kapasite sorununun çözümüne yönelik çalışmalar yapılması,	Göç İdaresi Başkanlığı	Ziyaret tarihinde Merkezde kapasite aşımı olmadığı görülmüştür.
	<i>Yerine Getirildi</i>	
“İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci” ile ilgili cezai işlemler hakkında mevzuat çalışmasının hızlandırılarak mevzuat boşluğu nedeniyle yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesi,	Göç İdaresi Başkanlığı	“İdari Gözetim Altında Bulunan Yabancıların Disiplin Süreci” ile ilgili mevzuat çalışmasının henüz tamamlanmadığı anlaşılmıştır.
	<i>Yerine Getirilmedi</i>	

C. Tavsiyeler

1. Merkez İdaresine Yönelik Tavsiyeler

92. Merkeze kabul işlemleri sırasında yapılan detaylı üst aramasında arama önlüğü kullanılması, aramalar sırasında kullanılacak önlüklerin arama alanında bulundurulması **tekiden,**

93. Detaylı arama kabinlerinin perdesinin arama süresince kapalı tutulması,

94. Yabancılar verilen hijyen setlerine diş macunun da dahil edilmesi,

95. Bir kısım odalardaki arızalı lambaların ve havalandırma cihazlarının onarılması veya yenisiyle değiştirilmesi **tekiden,**

96. Odaların banyo ve tuvalet bölümlerindeki bozuk olan lambaların ve kırık olan duş başlıklarının tamir edilmesi **tekiden,**

97. Tavanında su sızıntısı olan odalarda bu sorunun giderilmesi için çalışmalar yapılması,

- 98.** Odalara acil durum çağrı butonu eklenmesi **tekiden,**
- 99.** Televizyon odalarında 2 adet kolonun arka cephesinin kamera açısının dışında kalması sorununun çözülmesi **tekiden,**
- 100.** Merkezde bulunan çamaşır makinelerinin çalışıp çalışmadığının düzenli kontrolünün yapılması ve çalışmayan makinenin tamir ettirilmesi,
- 101.** Yabancıların kişisel kıyafetlerini yıkamalarının ardından kurutabilmeleri için bloklara kurutma makinası konulması **tekiden,**
- 102.** Erkek yabancılar haftalık olarak verilen sabun miktarının artırılması,
- 103.** Merkezde bulunan ilgi odalarının bir kısmının kapılarındaki süngerin zarar görmüş kısımlarının onarılması,
- 104.** Dilek ve şikâyet kutularının bulunduğu alanın düzenli olarak kontrol edilmesi, eksiklik bulunması halinde kâğıt ve kalem temini yapılması²,
- 105.** Yabancıların odalarında koku yapmayacak ambalajlı yiyecekler bulundurmasına izin verilmesi,
- 106.** Kantinde satılan ürün çeşitliliğinin imkânlar ölçüsünde artırılması,
- 107.** Revir biriminde acil müdahale çantası ve *defibrilatör* takiplerinin düzenli olarak yapılması, tıbbi acil müdahale ekibinin oluşturulması, oksijen tüplerinin dolu tutulması ve kilitlenebilir narkotik ilaç dolabı temin edilmesi,
- 108.** “*Geri Gönderme Merkezi Revir Takip Defteri*” kayıtları arasına detaylı şikâyet ve yapılan işlemlerin bilgisinin eklenmesi,
- 109.** Uyuz hastalığı teşhisi konulan yabancılar ait istatistiğinin düzenli olarak tutulması; hastalığın Merkez genelinde yayılmaması için gerekli izolasyonun sağlanması, mevcut durumda uygulanan krem tedavisine ek olarak bu hastalık için uygun ilaç tedavisinin başlatılması **tekiden,**
- 110.** Merkezde kütüphane oluşturulması **tekiden,**
- 111.** 15/3/2023 tarihinde Şanlıurfa ilinde meydana gelen sel felaketi sonrasında Merkezde bulunan kapalı spor salonunun tahrip olması nedeniyle başlatılan tadilat çalışmalarının tamamlanması,

² Anayasa Mahkemesi (AYM), Yusuf Ahmed Abdelazım Elsayad Başvurusu, Başvuru No: 2016/5604, para. 66: “Dolayısıyla başvuru sahiplerinin kötü muamele iddialarını resmî makamlar önünde usulüne uygun şekilde ileri sürülebilmelerinde destek sağlayacak kişilere (avukat, doktor, aile fertleri vb.) veya materyallere (kalem, kâğıt, mevzuat, sözlük, internet vb.) erişimlerinin tamamen engellenmesi etkili başvuru hakkının ihlaline neden olabilir. Bu engelleme ilgili mevzuatın yetersizliğinden kaynaklanabileceği gibi somut olay kapsamında yetkili makamların keyfi tutumlarına bağlı olarak da gerçekleşebilir.”

112. Yabancıların günde yaklaşık 1 saat olan havalandırma bahçesine çıkarılma süresinin ve sıklığının imkanlar dahilinde artırılması,

113. Günlük 10 dakikayla sınırlı olan telefon görüşme süresinin imkânlar ölçüsünde artırılması,

114. Yabancıların yakınları tarafından ziyaret edilme süresinin imkanlar dahilinde artırılması,

115. Yabancıların avukatlarıyla görüşmeleri esnasında oda kapılarının istisnasız her durumda kapatılarak vekil-müvekkil mahremiyetinin sağlanması **tekiden**,

116. Güvenlik araması sırasında yabancıların eşyalarının kirletilmemesine özen gösterilmesi

hususları tavsiye edilmektedir.

2. Şanlıurfa Türk Telekom İl Müdürlüğüne Yönelik Tavsiye

117. Merkezde bulunan ankesörlü telefonların sayısının artırılması; mevcut ankesörlü telefonlardan çalışmayanlarının onarılması

hususları tavsiye edilmektedir.

3. Göç İdaresi Başkanlığına Yönelik Tavsiye

118. İdari gözetim altında bulunan yabancıların disiplin süreçleriyle ilgili mevzuat çalışmalarının hızlandırılması³ **tekiden**

hususları tavsiye edilmektedir.

³ CPT, 19'uncu Genel Rapor, CPT/Inf (2009) 27, para. 88: “Özgürlüğü kısıtlayıcı tüm merkezlerde açık ve net bir iç yönetmeliğin olması, gerek yasa dışı göçmenler gerekse personel için yararlıdır. Bu kuralların farklı dillerde hazırlanıp mevcut hale getirilmesi önemlidir. İç yönetmelik, yapısı gereği öncelikle bilgi verici olmalı ve tutukevindeki günlük yaşamla ilgili mesele, hak ve görevleri en geniş yelpazede ele almalıdır. İç yönetmelik ayrıca disiplin prosedürlerini içermeli ve tutuklulara işledikleri iddia edilen ihlal konusunu öğrenme ve empoze edilen tüm yaptırımlara karşı bağımsız bir merciye müracaat etme hakkı sağlamalıdır. Bu tür bir yönetmeliğin bulunmadığı yerde gayriresmi (ve kontrolsüz) bir disiplin sisteminin gelişmesi riski vardır.”